

[נוטלות בשבח ובראוי]:

שואלת הגמרא: **מאי טעמא?**

ומפרשינן: **כי תנאי כתובה**, [תנאי שהוא מתנה עם אשתו וכותב לה בכתובתה], אף הוא **ככתובה עצמה דמי**.⁽¹⁰⁾

שנינו במשנה: **ולא היבם** [נוטל בשבח ובראוי]:

שואלת הגמרא: **מאי טעמא?**

ומפרשינן: **כי "בכור" קרייה רחמנא ליבם**, וכמאמר הכתוב: "והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת", ובככור אמרה תורה "בכל אשר ימצא לו" ולא בשבח ובראוי.⁽¹¹⁾

אמר אביי:⁽¹²⁾ **לא שנו** שאין היבם נוטל בשבח ששבחו נכסי האב, **אלא בשבח ששבחו הנכסים בין מיתה של האב ליבום**. כלומר, כגון שמת האב ואחר כך מת אביו ועדיין לא חלקו, והשבחו הנכסים ובא היבם וייבם, ומשום ששבח זה כמו ראוי הוא שאינו מצוי לאב.

אבל שבח ששבחו נכסים של האב לאחר שייבם, דהיינו, **בין יבום לחלוקה של האחים** בנכסי האב — שקיל [נוטל] היבם.

שואלת הגמרא: **מאי טעמא?**

ומפרשינן: משום ד"יקום על שם אחיו המת" לנחלה⁽¹³⁾ **אמר רחמנא ביבם**, והרי קם משעת מיתה של האב לזכות פי שנים בנכסי

הבכור אשר תלד", ומוקמינן ביבמות דביבם מיירי, וקאמר רחמנא דמצוה בגדול לייבם. [ומכאן יש לתמוה על הבנת האחרונים בשיטת רש"י שהיבם נוטל פי שנים בירושת אביו שמת לאחר האב המת, שמקורו הוא מדקרייה רחמנא "בכור", שהרי אם כן, למה לא הזכיר רש"י כאן דבר זה שהוא נוגע לענינו יותר מהדין שהגדול מייבם! ? וכבר נזכר בהערה לעיל, שמדברי השו"ת מיימוניות משפטים סימן נא נראה גדר אחר בזה].

12. ראה בהערה שלאחר מחלוקת רבא עם אביי, תוספת ביאור בדברי אביי ורבא.

13. לשון רש"י הוא: יקום על שם אחיו: והיינו לנחלה, כדאמר ביבמות בכור קרייה רחמנא, ודינו בככור דלא יטלו בראוי ובשבח", וכנראה יש כאן איזה טעות סופר, כי לא מצאנו ביבמות שילמדו לפרש ד"יקום על שם אחיו" היינו לנחלה מדקרייה רחמנא "בכור", ולא הזכר ביבמות כד ב אלא כמו שנזכר בסוגייתנו,

רשב"ם: בכתובה הקילו כדאקילו גבה לענין זיבורית [שאינה גובה אלא ממנה, שלא כבעל חוב הגובה מן הבינונית], וכדמפרש טעמא בכתובות פו א: דיותר משהאיש רוצה לישא, האשה רוצה לינשא דניחא לה בכל דהו, כדריש לקיש "טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו" [טוב לשבת שני גופים מלהיות אלמנה], אבל שאר בעל חוב שעושה טובה ללוה לא מקלינן גביה, דבשביל שהוא עושה טובה אין לו לאבד בחינם.

10. כבר נזכר בהערה לעיל, שהתוספות תמהו מכאן על פירושו של רש"י, ד"הבנות במזונותיהן" היינו מה שחייב הוא את עצמו לזון את בת אשתו, ד"בתה הניזונית בפסק פסק עם אשתו לזון את בתה חמש שנים, לא מיקרי תנאי כתובה, דאינה ניזונית מכח שהיא בתה, דאפילו בת אחרים היתה ניזונית אם פסק עליה עם אשתו שהיא כבעל חוב, אלא במזון הבנות שהוא תנאי בית דין איירי".

11. כתב רש"י: בכור קרייה רחמנא "והיה